

B.

Mødet den 13. August 1919.

(For lukkede Døre.)

Fraværende: Bech, Brammer, Brøndum, P. Petersen, S. Petersen, Vald. Petersen og Simonsen.

1. (J. Nr. 224—1919). **Optagelse af et fast Kommunelaan paa ca. 10 Mill. Kr.**

Formanden forelagde Sagen. Der havde i lang Tid været Enighed om, at der maatte optages et nyt større Laan, og man havde nu søgt Tilbud paa et saadant paa ca. 10 Mill. Kr. Budgetudvalget turde ikke tilraade at gaa højere, da Pengemarkedet for Tiden ikke var gunstigt. Der havde ikke været Penge at faa her i Landet og heller ikke i de Lande, hvor man plejede at laane, hvorfor der var søgt Laan i Amerika. Det var forsøgt ad to Veje, dels gennem Sagfører Lyhne Thomsen, som tidligere havde skaffet Kommunen Laan, dels gennem Aarhus Privatbank. Men det var desværre sivet ud, at Aarhus Kommune var paa Laanemarkedet, og at der forelaa Tilbud paa et Laan i Amerika, og det havde gjort et uheldigt Indtryk i Privatbanken. Man havde ikke til i Dag kunnet faa et bestemt Tilbud derfra, idet deres Repræsentant var paa Rejse i Finland og Norge og først kom hertil Lørdag. Der forelaa derfor kun eet Tilbud, som lød saaledes:

»Til Aarhus Byraad.

Under Henvisning til mundtlige Forhandlinger med Hr. Borgmester Jensen tillader jeg mig herved at meddele det ærede Byraad, at jeg vil være i Stand til at tilbyde Aarhus Købstadkommune et Laan paa følgende Vilkaar:

Laanets Beløb er $2\frac{1}{2}$ Million U. S. Dollars i Guld at effektuere i New York og at aftage inden 3 Maaneder fra Dato, Effektuering ved Hovedobligationens Underskrift.

Laanet effektueres til en Kurs af $85\frac{1}{2}$ %.

For Laanet udstedes en Hovedobligation og Partialobligationer à 1000 Dollars forsynede med Kupons.

Den aarlige Rente er $5\frac{1}{2}$ %, som betales halvaarligt.

Laanet tilbagebetales i Løbet af 25 Aar derigennem, at der som Rente og Afdrag hver Gang betales en tilstrækkelig stor uforanderlig Ydelse. Tilbagebetalingen sker paa Grundlag af Udtrækninger af Partialobligationer til Pari. Alle Ydelser fra Debitor erlægges skadesløst paa Guaranty Trusts Kontor i New York. Alle Ydelser erlægges i U. S. Guld Dollars.

Foruden de her nævnte Ydelser betaler Debitor hver halvaarlig Termin $\frac{1}{4}$ % af Renten for Indløsning af Kupons og $312\frac{1}{2}$ Dollars for Omkostninger ved Udtrækning og Indfrielse af Partialobligationer.

Partialobligationerne skal kunne noteres paa Navn (ligesom Transport af dem skal kunne noteres) hos Guaranty Trust i New York.

Desuden betaler Debitor Udgiften ved Gravering af en Plade m. v. til Partialobligationerne og drager Omsorg for at lade Partialobligationerne underskrive i New York.

Debitor betaler alle nuværende og fremtidige Skatter i Danmark af Laanet og Renterne af det.

Debitor maa, saalænge nogen Del af dette Laan er løbende, ikke give Pant for noget andet Laan uden at give dette Laan en forholdsvis Andel af saadant Pant.

Debitor forpligter sig til med Indenrigsministeriets Samtykke om fornødent for Afviklingen af dette Laan at foretage ekstraordinære Skatteudskrivninger.

Dette Tilbud vedstaaes til den 11. ds., dog vil jeg, hvis Byraadets Accept foreligger senest den 13. ds., indstille, at Laanet ydes paa foranførte Vilkaar.

Hvis herefter Guaranty Trusts Accept ikke foreligger til 27. ds., er Byraadet frigjort for enhver Forpligtelse efter Accepten.

Debitor betaler Udgiften ved Stemplingen.
Ærbødigst

H. Lyhne Thomsen.«

Hvorvidt Laanet kunde kaldes rimeligt, var ikke let at sige. For Øjeblikket stod Dollars i en Kurs af 457, og der kunde altsaa faas en Del Kroner udbetalt derfor; men Hovedsagen var, til hvilken Kurs Laanet skulde tilbagebetales, og det kunde man ikke vide nu. Københavns Kommune havde faaet et Laan til Kurs 90; men det var nu $\frac{1}{2}$ Aar siden, og Pengemarkedet blev stadig strammere. Det kunde ogsaa skyldes, at København var Hovedstaden, samt at Aarhus Kommunes Obligationer noteredes 7 % lavere end Københavns Kommunes sidste Laan.

Der kunde jo rejses Spørgsmaal om, hvorvidt der var Trang til et saadant Laan eller ikke. Der var tidligere af Byraadet forlangt en Oversigt over Byens økonomiske Forhold, og en saadan var ud-

arbejdet af Budgetudvalget for ca. 1 Maaned siden. Udvalget havde saa haft den til Cirkulation, og nogle Dage efter stod den at læse i »Aarhus Stiftstidende«! — Kommunens Gæld til Privatbanken var den 9. August ca. $5\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Heraf kunde faas ind gennem Tillægsskatten 1600000 Kr., og noget vilde man faa af Staten; men det var alligevel for stor en løbende Konto, og det var heller ikke sikkert, at Banken kunde fortsætte dermed. Desuden laa der forskellige Opgaver for, som skulde gennemføres, selv om man maatte være nøgtern her, og Dyrtidsforanstaltninger vilde næppe kunne undgaas. Baade det tidligere og det nuværende Budgetudvalg var derfor enige om, at det vilde være rigtigst at optage et Laan. Kommunebogholderen havde udarbejdet en Oversigt over, hvordan Forholdet vilde stille sig, naar man regnede med bestemte Kurser; denne Oversigt lød saaledes:

»Det ærede Byraad har anmodet mig om at erklære mig over, hvad den effektive Rente vil blive af et 25aarigt Dollarslaan til Kurs $85\frac{1}{2}$, naar den Rente, der skal betales igennem Aarene, er $5\frac{1}{2}$ % p. a.

I den Anledning skal jeg tillade mig først at udtale, at der udelukkende maa regnes med tænkte Kurser. Dollarskursen paa Salgsdagen og Gennemsnitskursen igennem Aarene kan jo umuligt vides. For Tiden er Kursen jo meget høj, i Gaar $4,57\frac{1}{2}$, men om den vil gaa op eller ned, inden Salget af Laaneprovenuet finder Sted, kan ikke vides, og endnu mindre kan nogen vide, hvad Gennemsnitskursen vil blive igennem 25 Aar.

Hvis Laanet modtoges uden Afkortning, og Dollarskursen igennem Aarene vilde blive den

samme som Kursen paa Salgsdagen, vilde den effektive Rente blive lig den Rente, der skal erlægges igennem Aarene, altsaa her i dette Tilfælde, $5\frac{1}{2}$ %.

Saaledes er det jo imidlertid ikke. Der afkortes $14\frac{1}{2}$ %, men paa den anden Side kan det ikke tænkes, at Dollarskursen igennem Aarene vil blive lig Kursen paa Salgsdagen. Den maa utvivlsomt gaa ret betydeligt ned, hvad der vil medføre, at der ved Salget af Laaneprovenuet indvindes en ikke lille Kursavance. Under Budgetudvalgets Møde i Gaar mente man, at man burde regne med en Kurs paa Salgsdagen af 4,50 og en Gennemsnitskurs igennem Aarene af 4,10, og Forholdet bliver da saaledes:

Den øjeblikkelige Avance løfter Laanekursen, $85\frac{1}{2}$, op til 93,84, og naar Kursen er 93,84 for et 25aarigt $5\frac{1}{2}$ % Laan, kommer den effektive Rente til at ligge lidt under $6\frac{1}{4}$ %.

Men naar der nu her er regnet med en Gennemsnitskurs af 4,10 igennem de 25 Aar, er man da vistnok ogsaa paa den gode Side.«

Taleren oplyste videre, at der var Forhandlinger i Gang om et amerikansk Laan til de fleste danske Købstæder udenfor København, et solidarisk Laan, hvoraf samtlige Købstæder fik sin Del. Aarhus kunde muligvis komme med der, hvis man ikke ønskede at modtage det foreliggende Tilbud; men Betingelserne for dette Laan vilde næppe blive bedre end her, saa Taleren vilde anse det for rigtigst at acceptere Tilbudet, som forelaa.

Møller mente ogsaa, det var nødvendigt at optage et Laan, for den omtalte store Konto i Privatbanken kunde jo opsiges naarsomhelst.

Det var sikkert en Fordel for Aarhus at optage et Laan alene i Stedet for at staa solidarisk med de andre Købstæder. Det var ikke nogen billig Maade at laane Penge paa, men det blev næppe bedre foreløbig, snarere dyrere. Hvad Kursen angik, maatte man sikkert de første 2—3 Aar regne med end højere Kurs end 410, men formentlig vilde den dog igen gaa ned under 400. Taleren vilde anbefale at optage dette Laan; det var ikke for stort, naar Havnen skulde have en Del deraf, og Kommunen havde en stor Gæld i Forvejen, som skulde betales, saa der blev ikke særlig mange Penge tilovers. Der maatte vises Forsigtighed med at give Penge ud i Fremtiden, for det gik ikke an at anbringe flere Penge end strengt nødvendigt til en saa dyr Rente.

Christensen undrede sig over, at der kunde sive noget ud om saadanne vigtige Sager. Der maatte jo være Byraadsmedlemmer som paa en eller anden Maade, enten af Uforsigtighed eller andre Grunde, gav Bladet saadanne Oplysninger. Det var meget beklageligt, idet det kunde skade Kommunen i allerhøjeste Grad. — Efter de Oplysninger, der var givet af Borgmesteren og Budgetudvalget, vilde Taleren anse det for klogest at optage dette Laan, som der forelaa Tilbud paa. Det vilde ogsaa se bedre ud, at Aarhus Kommune selv optog et Laan i Stedet for at gaa sammen med de øvrige Købstæder. Tilmed vilde der skabes en meget uheldig Situation for Kommunen, hvis den store Konto i Privatbanken en skøn Dag blev opsagt.

Formanden bemærkede, at naar der var sivet noget ud, kunde det ogsaa tænkes, at det var sket ad andre Veje end gennem Byraadet.

M i k a e l J o h a n s e n havde som Medlem af Budgetudvalget været med til den foreliggende Indstilling. Men Taleren havde siden faaet nogle ret vigtige Oplysninger af Kreditforeningsdirektør Lau, som var Medlem af Bestyrelsen for den kommunale Laanekasse. Denne blev jo stiftet i 1914, og den havde ydet Laan til flere Kommuner. Da disse vanskeligt kunde tilbagebetale Laanene, havde Ministeriet arbejdet paa at skaffe Kommunerne et samlet Laan i Amerika, og dette Laan kunde muligvis blive lidt billigere end det københavnske. Kommunerne skulde saa være solidarisk ansvarlige; men dette Ansvar var næppe farligt. Laanet skulde ordnes gennem Danmarks Riges Hypotekbank. — Hvorvidt disse Oplysninger var helt rigtige, vidste Taleren ikke og vilde derfor ikke stille noget andet Forslag; men det var maaske det rigtigste at undersøge, hvad der laa til Grund herfor, før man bandt sig til det foreliggende Tilbud.

M ø l l e r vidste nok, at der var to amerikanske Grupper, der ydede Laan. Den ene repræsenteredes af Sagfører Lyhne Thomsen, den anden af Landmandsbanken i København, og derigennem havde Københavns Kommune faaet sit Laan. Taleren troede dog ikke, at Laanet kunde faas billigere ad den Vej, og næppe heller ved at vente. Derfor var det sikkert bedst at acceptere det Tilbud, som forelaa.

M i k a e l J o h a n s e n vilde gøre opmærksom paa, at den kommunale Laanekasse intet havde med Landmandsbanken at gøre. Alt var ordnet gennem Hypotekbanken.

M ø l l e r svarede hertil, at Hypotekbanken skulde ogsaa have sine Penge fra Udlandet, saa det vilde komme til at gaa ad samme Vej.

Formanden meddelte, at Mikael Johansens Oplysninger væsentlig var de samme, som var givet af Privatbanken. Angaaende Laanets Anvendelse havde Havneudvalget tænkt at anmode om at faa 4 Mill. Kr. af Laanet; men Taleren havde gjort Udvalget opmærksom paa, at saa blev der for faa Penge tilbage til Kommunen, hvorfor Udvalget havde nedsat sit Ønske til 2 Mill. Kr., saa at Kommunen altsaa fik 8 Mill. Kr. Men denne Fordeling vilde man jo komme ind paa senere. Taleren vilde anbefale, at man tog det Laan, der forelaa Tilbud paa; Kursen blev lavere for hver Dag, og Renten steg, og der var ikke Udsigt til nogen Forandring heri i den nærmeste Fremtid.

Mikael Johansen var bange for, at Laanet vilde blive for lille, naar Havnen fik 2 Mill., og Privatbanken skulde have $2\frac{1}{2}$ Mill. Hvis der var Udsigt til, at Pengemarkedet stadig blev dyrere, vilde det maaske være praktisk at laane 15 Mill., saa man ikke straks skulde til at laane igen. Taleren havde faaet det Indtryk af Forhandlingerne med Lyhne Thomsen, at et saadant Beløb maaske nok kunde faas.

Salling kunde godt indse, at det i Længden var uheldigt for Kommunen at køre med en saa stor Kassekredit i Banken, og der var da næppe anden Udvej end at optage Laanet, og helst saa snart som muligt. Der var stor Trang for Penge ogsaa i Forretningslivet, og det bidrog ikke til at gøre dem billigere. Taleren gik ud fra, at Laanet blev taget paa de Vilkaar, at man kunde betale det tilbage i kortere Tid end de 25 Aar, hvis det senere skulde vise sig fordelagtigere for Kommunen at optage et Laan andetsteds.

Formanden svarede herpaa, at det var et fast Laan med Afvikling gennem 25 Aar.

Christensen kunde ogsaa tænke sig, at det vilde være klogt at tage et noget større Laan. Gasværket f. Eks. var nu 20 Aar gammelt, og i Løbet af et Par Aar blev det vist nødvendigt at udvide det; dertil vilde sikkert medgaa et Par Mill. Kr. Der var ogsaa Forhandling om, at Aarhus skulde være Central for hele Gudenaaværket, og hvis det blev til noget, skulde ogsaa Elektricitetsværket udvides, navnlig Maskinanlægget; dette vilde sandsynligvis ogsaa koste et Par Millioner Kr.

Formanden oplyste, at der tidligere var laant 14200000 Kr., hvoraf 1 Mill. Kr. var tilbagebetalt. Nu var der Forslag om 10 Mill. Kr. til, hvoraf ca. 2 Mill. skulde bruges til Afvikling af Gæld. Det blev altsaa ca. 21 Mill. Kr. og det var næppe forsvarligt at gaa synderligt højere. De omtalte Arbejder vilde vist ikke komme til at ligge for de første 2—3 Aar, og man maatte være forsigtig med at disponere for langt ud i Fremtiden med saa dyre Penge, som der var Tale om her.

Marthin Pedersen vilde ogsaa anse det for klogt at tage et Laan paa f. Eks. 15 Mill., hvis det kunde faas. Der laa mange Opgaver for, selv om de var mere eller mindre paakrævede, og i hvert Fald fra Fattigvæsenets Side var en Forandring absolut nødvendig, hvis ikke alle Menneskerettigheder og Samfundsfølelsen rent skulde sættes i Skammekrogen.

Formanden fandt det uheldigt at søge et større Laan i denne Omgang. Nu forelaa her et Forslag, som nok vilde blive accepteret, men det var næppe heldigt nu at ville lave dette om, og desuden vilde der være praktiske Vanskeligheder, da Banken laa saa langt borte. Derfor maatte man enten vedtage Tilbudet eller forkaste det.

I sidste Tilfælde maatte man jo saa igen paa Laanemarkedet, og saa kunde der tales om, hvorvidt man skulde søge et større Laan. Taleren tvivlede dog om, at Ministeriet vilde gaa med til, at Aarhus Kommune optog et Laan paa 15 Mill. Kr. til det Øjemed, som Marthin Pedersen havde nævnt.

Indstillingen vedtoges enstemmigt.

Formanden udtalte endvidere, at der nu skulde forhandles med Ministeriet om Pengenes Anvendelse. Det var derfor bedst, at de forskellige Udvalg indgav deres Ønsker til Budgetudvalget, hvis de ikke allerede havde gjort det. Budgetudvalget udbad sig saa Bemyndigelse til at indstille, hvilke Arbejder Laanet skulde anvendes til; Ministeriet skulde nemlig have Oplysning herom. Men forøvrigt var man ikke absolut bundet til at skulle anvende Pengene hertil, idet man nok senere i enkelte Tilfælde kunde træffe andre Bestemmelser.

Den begærte Bemyndigelse meddeltes Budgetudvalget.

2. (J. Nr. 58—1919). Indstilling fra Byggeudvalget angaaende **Licitationsstilbud paa Snedker- og Blikkenslagerarbejdet, samt Spildevands- og elektriske Ledninger i Kommunens 10 Ejendomme ved Gerlachsgade.**

Følgende Indstilling forelaa:

A. S n e d k e r a r b e j d e t.

Ejendom Nr. 47.	Chr. N. Vithen	for 10900 Kr.
— » 48.	Samme	- 11500 »
— » 49.	Samme	- 9900 »
— » 50.	Samme	- 10800 »
— » 51.	Samme	- 9900 »
— » 52.	Samme	- 10800 »
— » 53.	Samme	- 9900 »
— » 54.	Th. Guldborg	- 12567 »
— » 55 og 56.	Brdr. Christiansen	- 17432 »

B. Blikkenslagerarbejdet.

Ejendom Nr. 47.	C. M. Jensen	for	1100	Kr.
—	» 48. Samme	-	1135	»
—	» 50. Samme	-	1240	»
—	» 52. Samme	-	1245	»
—	» 54. Samme	-	1630	»
—	» 49. Salling & Sønner	-	1126	»
—	» 51. Samme	-	1126	»
—	» 53. Samme	-	1126	»
—	» 55. P. Lund	-	1138	»
—	» 56. H. Tychsen	-	1495	»

Formanden meddelte, at C. M. Jensen var lavest bydende ved alle Ejendommene, men da han lige havde faaet Blikkenslagerarbejdet ved Skolen, turde Udvalget ikke anbefale, at han fik alle Ejendomme, hvorfor man indstillede, at de næstlavestbydende faar en Del af Arbejdet. Dette blev derved fordyret med 701 Kr.

C. Spildevandsledninger.

Ejendom Nr. 47.	C. F. Andersen	for	3143	Kr.
—	» 48. C. Rasmussen & Mølgaard	-	3138	»
—	» 49. H. M. Jæger	-	3307,50	
—	» 50. P. Møller & Søn	-	3126	»
—	» 51. Fr. Lyberg	-	3293	»
—	» 52. F. E. Petersen	-	3120	»
—	» 53. C. F. Andersen	-	3350	»
—	» 54. N. Nielsen	-	4766	»
—	» 55. J. Grouleff	-	3232	»
—	» 56. S. C. Sørensen	-	3214	»

D. Elektriske Ledninger.

		Lysanlæg	Ringeanlæg	
Ejendom Nr. 47.	Otto Koch	for	2553	Kr. 210 Kr.
—	» 48. Holst Svenningsen	-	2617	» 210 »
—	» 49. Bruun & Sørensen	-	2223	» 215,50
—	» 50. Chr. Laursen	-	2477	» 210 Kr.
—	» 51. V. Svendstrup	-	2238	» 210 »

Ejendom Nr. 52. Carl Haugsted	-	2480	»	210	»
— » 53. Neth. Nielsen	-	2243	»	210	»
— » 54. S. S. Springborg	-	3200	»	294	»
— » 55. R. M. Vietz	-	2272	»	215	»
— » 56. P. H. Borup	-	2522	»	210	»

Indstillingen vedtoges.

3. (J. Nr. 145—1919). Indstilling fra Skoleudvalget angaaende **Licitationstilbud paa Murer- og Tømrerarbejdet til Overlærerboligen ved Læssøesgades Skole, samt paa Snedkerarbejdet ved Døre m. m. til Skolebygningen.**

Følgende Indstilling forelaa:

A. Murerarbejdet til Overlærerboligen.

Murerm. M. Christensen for 33150 Kr.

B. Tømrerarbejdet til Overlærerboligen:

Tømrm. N. C. Christiansen for 13928 Kr.

C. Snedkerarbejdet ved Døre m. m. til

Skolebygningen:

Snedkermester M. Christensen for 40761 Kr.

Indstillingen vedtoges.

4. (J. Nr. 354—1919). **Andragende fra Tømrer ved Slagtehuset, M. V. Hansen, om Afsked fra 1. August 1919.**

Andragendet var anbefalet af Slagtehusudvalget.

Bevilgedes.